

אמר ריש לקיש: ארבעה דברים העושה אותן דמו בראשו, שמעניש את עצמו ומתחייב בנפשו, חובת דמו נדרשת ממנו לאחר מיתתו.

וכולן משום רוח רעה.

אלו הן:

א. הנפנה, עושה צרכיו בין דקל לכותל.

ב. והעובר בין שני דקלים.

ג. והשותה מים שאולין.

ד. והעובר על מים שפוכין. ואפילו שפכתו אשתו בפניו.

ומבארין את כל הארבעה דברים:

א. הנפנה בין דקל לכותל: לא אמרן אלא דלית ליה ארבע אמות בין הדקל לכותל, כיון שלא השאיר מקום לשידה שתוכל לעבור שם היא מזיקתו. אבל אית ליה ארבע אמות — לית לן בה.

וכי לית ליה ארבע אמות נמי לא אמרן אלא דליכא דרכא אחרינא, שאין דרך אחרת שהשידה יכולה ללכת שם. כי אז, כיון שהוא בא בגבולה ומפריע לה מללכת בדרכה היא מזיקתו. אבל אי איכא דרכא אחרינא — לית לן בה.

ב. והעובר בין שני דקלים: לא אמרן אלא דלא פסקינהו רשות הרבים, שרשות הרבים לא מפסיקה בין שני הדקלים. אבל פסקינהו רשות הרבים — לית לן בה! שאין לשידה רשות להזיק שם כיון שהרבים משתמשים בדרך זו, אינה יכולה לגזולם.

זוגות. וגברא קא מיתקן וקאי על ידי הכוס שקודם הסעודה!

ואומרת הגמרא: דכולי עלמא שאפילו רב משרשיא מודה שתרי אתכא וחד לבתרי תכא — לא מצטרפי.

כי החיא מעשה דרבה בר נחמני במסכת בבא מציעא [פו א] בשליח המלכות שניזוק משתית זוגות בתוך הסעודה, ואמר רבה שיחזירו את השולחן וישתה עליו עוד כוס.

הרי, אם לא היו מחזירין את השולחן, לא היה מצטרף הכוס השלישי לבטל הזוגות, כי הוא כוס שלאחר הסעודה.

אמר רב יהודה אמר שמואל: כל משקה המזוג מצטרף עם היין. שאם שתה קודם יין מזוג [מעורב במים] ואח"כ שתה משקה אחר, המזוג מצטרף עמו, בין לטובה בין לרעה. שכיון ששניהם מזוגים הרי הם כמין אחד.

קיא-א חוץ מן המים. שאפילו אם עירב מים קרים במים חמים אינם נחשבים על ידי כך למשקה מזוג, לפי שאין הבדל בין מים קרים לחמים, ושניהם נחשבים למין אחד, ולכן אינם מצטרפין עם היין המזוג.

ורבי יוחנן אמר: אפילו מים מזוגים מצטרפין ליין מזוג.

אמר רב פפא: לא אמרן, רבי יוחנן לא אמר שמים מזוגים נחשבים למזוג אלא כשמזוג מים חמימי לגו לתוך קרירי, או קרירי לגו חמימי.

אבל אם מזוג חמימי לגו חמימי, או קרירי לגו קרירי — לא הוי מזוג, שבזה לכולי עלמא נחשב למין אחד.

כההוא גברא, דרכיב המרא וסיים מסני, וגמורד מסאניה, נתכווצו הנעליים שלו, וצו ברעיה והתייבשו לו הרגליים, על אף שהיה רכוב על חמור ולבוש מנעלים, כיון שהיו שם מכשפים.

תנו רבנן: שלשה אין ממצעין. לא יעברו בין שני אנשים, ולא מתמצעין, לא יעבור איש אחד בין שנים מהם.

ואלו הן: הכלב, והרקל, והאשה.

ויש אומרים: אף החזיר.

ויש אומרים: אף הנחש.

ואי ממצעין, אם עבר אחד מהם בין שני אנשים — מאי תקנתיה?

אמר רב פפא: נפתח ב"אל" ונפסיק ב"אל". יאמר פסוק מברכות בלעם שמתחיל ומסיים ב"אל": "אל מוציאם ממצרים — כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל".

אי נמי: נפתח ב"לא" ונפסיק ב"לא". שיאמר הפסוק "לא איש אל ויכזב — ודבר ולא יקימנה".

הני בי תרי דמצעא להו, שעברה ביניהם אשה נדה.

אם תחלת נדתה היא — הורגת אחד מהן! כלומר, שגורמת לכך, על ידי שעברה ביניהם.⁽¹⁾

ג. השותה מים שאולין: לא אמרן אלא דשיילינהו קטן שהשואל היה קטן. אבל אם השואל הוא גדול — לית לן בה.

ואפילו שיילינהו קטן נמי, לא אמרן אלא בשדה, דלא שכיחי מים. ולכן השידה מוסרת נפשה לשתות דוקא מהמים הללו, ומזיקה את האדם השותה מהם. אבל בעיר דשכיחי מים — לית לן בה.

ואפילו בשדה נמי, לא אמרן אלא מיא. אבל המרא ושיכרא שאולין לית לן בה.

ד. והעובר על מים שפוכין: לא אמרן אלא דלא אפסקינהו בעפרא, שלא פיזר עליהם עפר, ולא תף בהו רוקא לא ירק לתוכם. אבל אפסקינהו בעפרא או תף בהו רוקא — לית לן בה.

ולא אמרן אלא דלא עבר עלייהו שימשא, שהשמש לא זרחה על המים השפוכים, ולא עבר עלייהו שיתין ניגרי לא עברו בהם לפני כן ששים פסיעות גסות [עפ"י רש"י לקמן קיג א ד"ה לא תשוור]. אבל עבר עלייהו שימשא או עבר עלייהו שיתין ניגרי — לית לן בה.

ולא אמרן אלא דלא רכיב חמרא שלא עבר על המים כשהיה רוכב על חמור, ולא סיים מסני שלא היה לבוש מנעלים. אבל רכיב חמרא או סיים מסני — לית לן בה.

והני מילי, היכא דליכא למיחש לכשפים. אבל היכא דאיכא למיחש לכשפים, אע"ג דאיכא כל הני — חיישינן.

1. בספר קול אליהו אות קמב כתב שיתכן שאסתר המלכה, שהיתה נידה בשעה שהזמינה

את אחשוורוש והמן למשתה, התכונה בכך להרוג את המן או את אחשוורוש לכשתעבור ביניהם.

אם סוף נדתה היא — מריבה עושה ביניהן. (2)

מאי תקנתיה? נפתח באל ונפסיק באל.

הני תרי נשי דיתבן בפרשת דרכים, חדא מהן יושבת בהאי גיסא דשבילא, וחדא באיך גיסא, ומכוונן אפייהו להדדי ופניהן מכוונות אחת מול השניה — ודאי בכשפים עסיקן, הן עוסקות בכשפים.

מאי תקנתיה של האיש שנקלע לשם?

אי איכא דירכא אחרינא — ליזל בה, ילך בדרך האחרת.

ואי ליכא דירכא אחרינא, הרי, אי איכא איניש אחריני בהדיה, אם הם שני אנשים, נינקטו לידיהו בהדי הדדי, יאחזו אחד בידו של השני, וניחלפו ויעברו בין שתי המכשפות.

ואי ליכא איניש אחרינא — נימא הכי: אגרת, אזלת, אסיא, בלוסיא [שמות שדים]. השדים שאתן עוסקות בהן מתקטלא, כבר הם הרוגים, בחיק קבל, בחצים [מלשון הכתוב ביחזקאל כו ט "ומחי קבלו יתן בתמותיך"].

האי מאן דפגע באיתתא בעידנא דסלקא כשהיא באה מטבילת מצודה.

אי איהו קדים ומשמש, אם הוא משמש קודם — אחדא לה לדידה נכנסת בו רוח זנונים.

אי איהו קדמה ומשמשה אם היא משמשת קודם — אחדא לה לדידה רוח זנונים.

מאי תקנתיה?

לימא הכי: "שופך בוז על נדיבים ויתעם בתוהו לא דרך".

אמר רבי יצחק: מאי דכתיב "גם כי אלך בניא צלמות לא אירא רע, כי אתה עמדי" — זה הישן בצל דקל יחיד, לפי שהשידה נמצאת שם ומזיקתו. אבל כשיש עוד דקל היא מסתלקת לדקל השני. ובצל לבנה, תחת הכתלים שעושים צל כשהלבנה זורחת, לפי שדרך השדים ללכת בלילה, ובזמן שהלבנה זורחת הם מפחדים ללכת במקום האור והולכים במקום הצל.

ועל שניהם נתכוין הכתוב שהם "גיא צלמות", שהצל שלהם גורם למות.

ובצל דקל יחיד: לא אמרן אלא דלא נפיל טולא דחבריה עילויה שהדקל האחר רחוק ממנו, כך שהצל שלו אינו מגיע עד אליו. אבל אם הוא סמוך עד שנפל טולא דחבריה עילויה — לית לן בה, לפי שאז היא מסתלקת אל הדקל הסמוך.

והוינן בה: אלא הא דתניא: הישן בצל דקל יחיד בחצר, והישן בצל לבנה — דמו בראשו.

היכי דמי? אי לימא דלא נפל טולא צל דחבריה עילויה — אפילו בשדה נמי דמו בראשו!

אלא, לאו, שמע מינה: בחצר, אף על גב דנפיל טולא דחבריה עילויה לא ישן תחתיו, כי מאחר שהמקום צר, ואין לה לשידה דרך

2. בתוס' הביאו את דעת האומר שאין ההיזק נעשה מאליו אלא רק על ידי כישוף.

לנטות ימין ושמאל, היא שורה על הדקל, ומזיקתו.

שמע מינה!

ובצילה של לבנה: לא אמרן, אלא במערבה. כשהצל הוא בצד מערב, דהיינו, לאחר מחצית החודש, שאז הלבנה נמצאת בשעות הלילה הראשונות בצד מזרח, ואז נופל הצל לכיוון המערבי של הכותל. אבל במדינתא, כשהצל נמצא במזרח, דהיינו, בתחילת החדש, שהלבנה נמצאת בו בשעות הראשונות של הלילה בצד מערב, [ושוקעת לאחר מכן] ועושה צל במזרח — לית לן בה.

קיא-ב האי מאן דמפני, שעושה צרכיו אנירדא דדיקלא על דקל קצוץ — אחרא ליה לדידיה, נכנסת בו רוח פלגא [שלוקה בשטף דם, רש"י, לפי המתרגם].

והאי מאן דמצלי רישיה, מטה ראשו אנירדא דדיקלא — אחרא ליה רוח צרדא, כאב חצי הראש.

האי מאן דפסעי אדיקלא פוסע על הדקל — אי מיקטל, אם נקצץ האילן, קטיל, נהרג האיש שפסע עליו וקצצו. אי איעקר, אם נעקר האילן — מיעקר האיש ומיית.

והני מיילי דלא מנח כרעיה עילוייה שלא הניח גם את רגלו על הדקל. אבל מנח כרעיה עילוייה — לית לן בה.

חמשה טולי [צללים] הוי. חמשה דברים הם שרוח רעה שורה בצילם.

א. טולא דדיקלא יחידא, של דקל יחידי, שאין דקל אחר בסמוך לו.

ב. טולא דכנדא [שם אילן].

ג. טולא דפרחא, צלף.

ד. טולא דזרדתא [שם אילן].

ה. וטולא דערבתא עץ ערבה.

כללא דמילתא: כל דנפיש ענפיה, שענפיו מרובים — קשי טוליה, צלו קשה, דהיינו, שורה בצילו רוח רעה.

וכל דקשי סילוייה, אילן שעצו קשה — קשי טוליה.

לבר, חוץ מכרו משא [שם אילן] שאע"ג דקשי סילוייה — לא קשי טוליה.

וכמו דאמרה ליה שידא לברה לבנה: פירחי נפשיך היזהר מ"כרו משא", דאיהו הוא דקטיל לאבוך, שהוא הרג את אביך, וקטיל לדידיה ועלול גם להרוג אותך.

הרי שה"כרו משא" אינו מזיק לאנשים, אלא אדרבה מזיק לשדים.

אמר רב אשי: חזינא לרב כהנא דפריש מכולהו טולי מצלם של כל האילנות.

בי פרחי אותן שדים שמצויין תחת הצלף שמם "רוחיי".

דבי זרדתא, המצויין תחת אילן הזרדתא, שמם "שידא".

דבי איגרי, המצויין על הגגות, שמם "רישפוי".